

Mønster, Peter Hans, 1773-1830, Biskop, Søn af Told- og Konsumtionskontrollør, siden Toldinspektør, Carl Christian M. (d. 1794) og Christine Sophie f. Rosenqvist (f. 1830), er født i Bogense 12. Juni 1773. Sin Barndom tilbragte han i Stubbekjøbing, hvortil Faderen blev forflyttet; siden kom han i Huset hos en Morbroder og blev 1790 dimitteret fra Frederiksborg Skole. 1795 tog han theologisk Embedsexamen, hvorefter han blev nogle Aar i Kjøbenhavn og fortsatte sine Studier. Han manuducerede til theologisk Embedsexamen og underviste i Christianis Institut, men opgav begge Dele, Institutet, fordi dets Undervisningsmethode ikke stemmede med hans Grundsætninger, Manuduktionerne, fordi Studenterne kun tænkte paa hurtigst muligt at blive færdige med Examen. Han blev derfor Lærer ved Efterslægtsselskabets Skole. Det var uundgaaeligt, at han som alle hans samtidige maatte paavirkes af Tidens Irreligiøsitet. Han synes endog i den Retning at være gaaet videre end de fleste; thi han har skrevet den første Afhandling i Malthe Bruuns «Tria juncta in uno»: «Et Ord talt i rette Tid til Troens Kvaksalver». Denne, Professor F. Bang (I, 477), faar at vide, at Skomageren bør blive ved sin Læst, han overdænges med Haansord, og det tilraades ham at blive Medarbejder af Balles «Bibelen forsvarer sig selv». M. slap dog for at inddrages i den Sag, der rejstes i Anledning af Skriftet. Det var Bogtrykkeren, der uden hans Vidende havde indsat Ordene «Troens Kvaksalver» i Titelen i Steden for Bangs Navn, og det var uden hans Samtykke, at Afhandlingen blev trykt i et saa farligt Selskab som Bruuns Artikler. - 1800 rejste han som Lærer for en Søn af Generalkrigskommissær Ewald til Cette, hvor denne var bleven ansat som Konsul. Hans Elev døde; men da Ewald i Kongens Ærende rejste til Genua, bestyrede M. Konsulatet, der dels paa Grund af strænge Karantæneforhold, dels ved Krigen mellem Danmark og England frembød mange Vanskeligheder. Han kom hjem 1801, blev atter Lærer ved sin gamle Skole og 1803 Inspektør. Som saadan indførte han en methodisk Gymnastikundervisning. Om denne og Svømningen har han skrevet et Par Afhandlinger. Hans Virksomhed paaskjønnedes af Efterslægtsselskabet, der optog ham som Medlem. 1805 blev han Sognepræst for Gyrstinge og Flinterup paa Sjælland. Han ægtede 1806 Frederikke Sophie Fleischer (f. 1789 d. 1848), Datter af Fuldmægtig Søren F. 1807 blev han Amtsprovst for Sorø Amt, hvor han og Stemann i god Enighed udfoldede en betydelig Virksomhed. 1813 blev han Sognepræst for Ringsted og Benløse. 1819 blev han Medlem af den Kommission, der skulde gjøre Forslag til den indbyrdes Undervisnings Indførelse paa Landet og i Kjøbstæderne. Han sluttede sig her helt til Abrahamson (I, 64) og deltog i Forslaget om, at Methodens Indførelse skulde befales. Dette skete vel ikke; men M. havde aldeles vundet Kancellipræsident Kaas, og han fik en betydelig Indflydelse paa de Forholdsregler, hvorved den indbyrdes Undervisning i de følgende Aar søgtes indtrængt i saa mange Skoler som muligt. Sammen med Abrahamson forfattede han det store Værk: «Om den indbyrdes Undervisnings Værd og Væsen» (I-III, 1821-28). Det kostede dog megen Møje at faa Subskribenterne paa den 1. Del til ogsaa at købe de senere. Da der rejste sig Modstand mod Methoden, var han dens ivrige Forsvarer. Han har ogsaa forfattet de bekjendte Tabeller (1822), der længe efter, at det meste af Methoden var gaaet af Brug, endnu anvendtes i Skolerne, og som just ikke vidne om, at han har haft det bedste pædagogiske Greb. En anset gejstlig Mand, der vilde være Talsmand for Kongens og Abrahamsons Planer maatte saa meget mere paaskjønnes, som der kun var faa af hans Standsfæller, der ikke nærede mere eller mindre Uvilje mod dem. M., der 1826 havde disputeret for den theologiske Doktorgrad, udnævntes i Nov. 1829 til Biskop i Aarhus, men døde allerede 31. Juli 1830.

J. Møller, *Nyt theol. Bibl.* XVIII, 357 f. Erslew, *Forf. Lex.*

L. Koch.

(Fra *DANSK BIOGRAFISK LEXIKON*, tillige omfattende Norge for Tidsrummet 1537-1814. Udgivet af C. F. Bricka. Kjøbenhavn., 1887 – 1905).